

راهنمای استفاده از منابع کتابخانه (نرم افزار آذرخش)

درگاه‌های جستجو

جستجوی نرم‌افزار آذرخش شامل دستیابی به نتایج و اطلاعات از درگاه‌های جستجوی مدارک، مستندات، منابع دیجیتال، تمام متن، اصطلاحنامه و درختواره می‌باشد. امکان جستجوی پیشرفته و مرور و همچنین پالایش و ترکیب نتایج جستجوها و ذخیره و بازیابی جستجوهای قبلی نیز در این بخش فراهم شده است.

راهبردهای جستجو

از آنجایی که نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای میلیون‌ها رکورد را در خود جای داده‌اند در برخی مواقع در پاسخ به یک جستجو ممکن است تعداد زیادی رکورد بازیابی شود در حالیکه در جستجوی دیگر ممکن است یا به طور کلی رکوردی بازیابی نشود و یا این که تعداد رکوردهای بازیابی شده اندک باشد. در این بخش راهبردهایی را که می‌توانید انجام دهید تا به یک فرمول بندی موثر و در نهایت جستجوی موفق منتهی شود ارائه خواهد شد.

استفاده از عملگرهای منطقی

یکی از برجسته‌ترین و مهم‌ترین قابلیت‌های اکثر موتورهای جستجو، استفاده از عملگرهای منطقی می‌باشد. با استفاده از این امکان می‌توانید چندین کلمه را با هم به صورت ترکیبی جستجو نمایید.

عملگر (و) AND: در صورتی که این عملگر بین دو یا تعداد بیشتری کلید واژه قرار گیرد، فقط مدارکی بازیابی خواهند شد که تمامی کلید واژه‌های مورد جستجو در آنها آمده باشد.

نکته: در این نرم‌افزار مانند بسیاری از نظام‌های بازیابی اطلاعات، بین کلید واژه‌های مورد جستجو به صورت پیش فرض عملگر AND در نظر گرفته می‌شود. به این صورت که اگر کاربر بین هر کلید واژه جستجو با کلید واژه دیگر فقط فاصله بگذارد به معنای استفاده از این عملگر است.

در مثال تمدن AND ایران مدارکی بازیابی خواهند شد که در آنها هم کلمه "تمدن" و هم کلمه "ایران" وجود داشته باشد.

عملگر (یا) OR: قرار گرفتن این عملگر بین دو یا تعداد بیشتری از کلید واژه‌ها باعث گسترش و بسط جستجو می‌شود. چرا که در صورت استفاده از این عملگر، تمامی مدارکی که در آنها صرفاً یکی از کلید واژه‌های مورد جستجو آمده باشد بازیابی می‌شوند.

در مثال تمدن OR ایران: همه مدارکی که صرفاً کلمه تمدن یا کلمه ایران در آنها وجود داشته باشد بازیابی خواهند شد.

عملگر (بجز) NOT: برای مستثنی کردن و حذف مفهومی خاص به کار برده می‌شود. به این معنا که با قرار دادن عملگر NOT بین کلید واژه‌های جستجو، مدارکی بازیابی خواهند شد که در آن مدارک، الزاماً کلید واژه اول وجود داشته باشد و کلید واژه دوم وجود نداشته باشد.

در مثال تمدن NOT ایران: تمام مدارکی که کلمه تمدن در آنها وجود داشته باشد و کلمه ایران در آنها وجود نداشته باشد بازیابی خواهند شد.

جستجوی عبارتی

از این جستجو هنگامی استفاده می‌شود که بخواهید کلید واژه‌های مورد جستجو حتماً در کنار یکدیگر و با حفظ ترتیبی که وارد شده‌اند جستجو شوند. برای انجام جستجوی عبارتی باید کلیدواژه‌ها را به همان ترتیبی که می‌خواهیم در بین دو علامت " (Quotation) قرار دهیم. جستجوی عبارتی یکی از مفیدترین ویژگی‌های جستجو است که احتمال بازیابی مدارک مرتبط‌تر را افزایش می‌دهد.

مثال: در صورتیکه عبارت "انقلاب اسلامی" را داخل گیومه (Double Quotation) جستجو نمایید، مدارکی که در آنها عبارت "فلسفه انقلاب اسلامی" یا "کتابشناسی انقلاب اسلامی" وجود داشته باشد بازیابی می‌شوند. اما مدارکی که در آنها عبارت "انقلاب ایران قیامی بزرگ در تاریخ اسلام" وجود دارد بازیابی نخواهند شد.

جستجوی فازی

این جستجو هنگامی مورد استفاده قرار می‌گیرد که بخواهید طیفی از واژه‌های مشابه را با هم جستجو نمایید. اساس جستجوی فازی بر پایه درصد شباهت کلیدواژه جستجو با واژه‌های موجود در بانک اطلاعاتی است. برای انجام جستجوی فازی نماد "~" (مد) (Tilde)، در انتهای تکواژه جستجو قرار می‌گیرد. تعیین میزان شباهت با نوشتن ارزشی بین ۰-۱ بعد از نماد "~" امکان‌پذیر است. هر چه این ارزش به ۱ نزدیکتر باشد نتایج بازیابی شده به کلیدواژه شباهت بیشتری خواهد داشت. یعنی در صورتی که میزان شباهت برابر با عدد یک باشد عین کلید واژه جستجو خواهد شد.

مثال: در صورت جستجوی مطهری ~ 0.2، مدارکی که در آنها طیف واژه‌های طاهری، مطهره، مطهری‌فر، اطهری، مظهری، اطهری‌مریان وجود دارد بازیابی خواهند شد.

جستجوی مجاورتی

از این جستجو هنگامی استفاده می‌شود که کاربر می‌خواهد کلیدواژه‌های مورد جستجو در فاصله‌های نزدیک به هم در نتایج قرار داده شوند. در این جستجو می‌توان حداکثر فاصله واژه‌های عبارت مورد جستجو از یکدیگر را مشخص نمود. جهت انجام جستجوی مجاورتی، از نماد "~" (مد) استفاده می‌شود. پس از علامت "~" با نوشتن یک مقدار عددی، تعیین می‌شود به طور میانگین در بازیابی نتایج جستجو چه تعداد کلمه بین کلمات جستجو وجود داشته باشد.

مثال: در صورت جستجوی "استراتژی ایران" ~ 3، مدارکی بازیابی خواهند شد که بین دو کلیدواژه "استراتژی" و "ایران" 3 کلمه وارد شده باشد. مانند عبارت "استراتژی فرهنگی انقلاب اسلامی ایران"

کوتاه‌سازی

یکی از روش‌هایی است که برای گسترش و بسط جستجو مورد استفاده قرار می‌گیرد. اصولاً از این شیوه برای بازیابی کلمات هم ریشه و یا واژه‌هایی که تفاوت جزئی در شکل ظاهری و املائی خود دارند استفاده می‌شود. در این نرم‌افزار، برای کوتاه‌سازی از علامت‌های * و ؟ استفاده می‌شود. با قرار دادن علامت * در انتهای واژه مورد جستجو، سایر مشتقات آن نیز جستجو خواهد شد.

مثال: کار* در این مثال کلماتی مانند کار، کارگر، کارمند، کارون، کاردان و ... بازیابی خواهند شد.

از علامت ؟ هنگامی استفاده می‌شود که بخواهید کلماتی را بازیابی کنید که در یک یا چند حرف با یکدیگر فرق دارند. تعداد علامت ؟ به کار برده شده در فرمول جستجو، نشان دهنده تعداد حروفی است که می‌تواند در کلمات بازیابی شده با یکدیگر تفاوت داشته باشد.

مثال: در صورت جستجوی واژه شریع؟، مدارکی که کلماتی مثل شریعت یا شریعه در آن وجود داشته باشند بازیابی خواهد شد.

مثال: در صورت جستجوی واژه کار؟؟، مدارکی که کلماتی مثل کارگر یا کارون در آن وجود داشته باشد بازیابی خواهند شد.

مثال: در صورت جستجوی واژه زر؟شت، تمام مداکی که کلمه زردشت یا کلمه زرتشت در آن وجود داشته باشد بازیابی خواهند شد.

جستجوی فراگیر

کاربر با استفاده از جستجوی فراگیر می‌تواند در انواع منابع کتابخانه از طریق درگاه‌های اطلاعات کتابشناختی، تمام متن و منابع دیجیتالی به‌طور همزمان و یکجا جستجو انجام دهد. دسترسی به جستجوی فراگیر از صفحه اصلی نرم‌افزار آدرس امکان‌پذیر است. گزینه "جستجوی پیشرفته" در این بخش، شما را به بخش جستجوی پیشرفته نرم‌افزار هدایت می‌کند.

برای انجام جستجو به‌صورت فراگیر، واژه یا عبارت مورد نظر را در Box مربوطه وارد کرده و روی کلید "جستجو" کلیک کنید. عبارت مورد نظر در تمامی فیلدهای جستجوپذیر "مدارک کتابشناسی"، "تمام متن" و "منابع دیجیتالی" به‌طور همزمان جستجو خواهد شد.

نکته: مدخل جستجو در بخش کتابشناسی، همان گزینه "همه موارد" در جستجوی مدارک است، به این مفهوم که واژه یا عبارت وارد شده، در هر یک از فیلدهای جستجوپذیر وجود داشته باشد، به‌عنوان نتیجه ظاهر می‌شود. همچنین در بخش تمام متن، جستجو در متن منابع و در بخش منابع دیجیتال، جستجو فقط در عنوان منبع انجام می‌شود.

مشاهده نتایج جستجوی فراگیر

پس از انجام جستجو، وارد صفحه نمایش خلاصه نتایج جستجو می‌شوید. در بالای صفحه، تعداد نتایج بازبازی شده در هر بخش (جستجوی مدارک، تمام متن و منابع دیجیتالی)، نشان داده می‌شود. جهت آشنایی با امکانات موجود در لیست نتیجه جستجو، در بخش جستجوی مدارک به بخش مشاهده نتایج جستجوی مدارک، در بخش تمام متن به بخش نتایج جستجوی تمام متن و در بخش منابع دیجیتال به بخش نتایج جستجوی منابع دیجیتال، مراجعه نمایید.

جستجوی مدارک

از طریق جستجوی مدارک، امکان دسترسی به تمامی منابع کتابخانه‌ای و آرشیوی، براساس اقلام یا فیلدهای جستجوپذیر مانند عنوان، پدیدآور، موضوع، ناشر و غیره فراهم شده است. لازم به ذکر است که اضافه یا حذف فیلدهای جستجوپذیر نیز، در نرم‌افزار آدرس امکان‌پذیر می‌باشد. در بخش جستجوی مدارک، سه روش جستجوی پیشرفته، مرور و جستجو در سایر کتابخانه‌ها، برای جستجوی منابع کتابخانه در نظر گرفته شده است. جهت

دسترسی به این گزینه، منوی "درگاه‌های جستجو" را از نوار ابزار بالای صفحه، انتخاب کرده و روی گزینه "مدارک" کلیک کنید.

اجستجوی پیشرفته

در صفحه جستجوی پیشرفته، با استفاده از عملگرهایی چون "و"، "یا" و "بجز"، امکان ترکیب چند فیلد و انجام جستجوی محدود فراهم شده است. برای مثال با انجام یک جستجو می‌توانید مدارکی با موضوع "حجاب"، نویسنده "مطهری" و ناشر "صدرا" را بازیابی نمایید. برای استفاده از جستجوی پیشرفته، در منوی "درگاه‌های جستجو" موجود در نوار ابزار بالای صفحه، به ترتیب روی گزینه "مدارک" و "جستجوی پیشرفته"، کلیک کنید.

در صفحه جستجوی پیشرفته، جستجو از طریق ۳ مدخل امکان‌پذیر است. برای انجام جستجوی ترکیبی، از بخش "جستجو در" یکی از فیلدهای جستجو (به طور مثال: موضوع) را انتخاب کنید و در Box مقابل، عبارت جستجو را وارد نمایید. سپس از بخش "جستجو در" فیلد دوم جستجو (مثل: پدیدآور) را انتخاب کرده و در Box مقابل آن، عبارت جستجو را وارد نمایید. روی Box Combo نوع عملگر کلیک کرده و با انتخاب یکی از عملگرهای "یا"، "و" و "بجز" که در بخش راهبردهای جستجو، استفاده و کاربرد هر یک از آنها به تفصیل شرح داده شد، بخش اول و دوم فرمول جستجو را با هم ترکیب نمایید. با استفاده از بخش "جستجو در" سومین فیلد جستجو (مثل: ناشر) را انتخاب نموده و واژه جستجو را وارد نمایید. روی Box Combo نوع عملگر کلیک کرده و با انتخاب یکی از عملگرهای "یا"، "و" و "بجز" هر سه بخش فرمول جستجو را با هم ترکیب نمایید.

برای هر کدام از موارد جستجو می‌توانید ساختار جستجو را بر اساس "واژه‌ها" یا "جستجوی دقیق" مشخص نمایید. در جستجو به صورت واژه‌ای، مدارکی بازیابی خواهند شد که تمام کلمات موجود در عبارت مورد نظر بدون حفظ ترتیب در آن وجود داشته باشد. اما در جستجو به صورت "جستجوی دقیق" تنها در صورتی مستند بازیابی می‌شود که عین عبارت مورد جستجو، به همان شکل در فیلد(های) انتخاب شده جهت جستجو وجود داشته باشد.

از طریق انتخاب نام مراکز امکان جستجوی همزمان در تمامی کتابخانه‌ها و مراکز تحت پوشش وجود دارد. همچنین می‌توان با انتخاب یک یا چند مرکز، جستجو را تنها به مراکز انتخابی محدود کرد. اگر در مدخل "مراکز"، نام هیچ مرکزی وارد نشود، به صورت پیش فرض، جستجو در همه مراکز انجام می‌شود. جهت انتخاب نام مراکز، در Box مقابل گزینه "مراکز" کلیک کرده و در لیست باز شده، روی نام مرکز مورد نظر، کلیک کنید تا نام آن

در Box مربوطه درج گردد. برای انتخاب چند مرکز نیز، پس از انتخاب هر مرکز، مجددا در مدخل مقابل گزینه "مراکز" کلیک کرده و نام مرکز بعدی را انتخاب نمایید. این عمل را تا انتخاب تمامی مراکز مورد نظر، تکرار کنید. جهت محدود نمودن لیست مراکز، بخشی از نام مرکز را در Box مقابل "مراکز" وارد نمایید. مشاهده خواهید کرد که لیست، به مراکزی که نام آنها شامل کلمه یا واژه وارد شده است، محدود می‌گردد. به‌طور مثال در شکل زیر، لیست، شامل مراکزی است که در نام آنها از کلمه پزشکی استفاده شده است.

با استفاده از پارامترهای ذیل می‌توانید جستجو را به‌صورت محدودتر انجام دهید:

نوع ماده: با استفاده از این فیلتر می‌توانید جستجوی خود را به نوع مدرک خاصی از جمله کتاب، پایان نامه، مجله و ... محدود نمایید.

محل نگهداری: در بخش محل نگهداری می‌توانید جستجوی خود را به محلی که نسخه فیزیکی مدرک در آنجا نگهداری می‌شود، محدود نمایید.

شناسه بازیابی: در این بخش می‌توانید مدارک را بر اساس شماره راهنمای آن در قفسه محدود نمایید.

نوع رکورد: بستر ذخیره‌سازی اطلاعات در این سیستم بر اساس استاندارد یونی مارک می‌باشد. بر اساس این استاندارد مدارک به انواع مختلف از جمله اشیای سه بعدی، منابع الکترونیکی و ... تقسیم می‌شوند. در این بخش می‌توانید مدارک را از طریق نوع رکورد یونی مارکی آن محدود نمایید.

نام عام مواد: در این بخش می‌توانید جستجو را بر اساس ماهیت فیزیکی منابع محدود نمایید. برای مثال در صورتی که نوع مدرک را دیداری شنیداری انتخاب کرده باشید می‌توانید از بخش نام عام مواد، جستجوی خود را به نوع مواد خاصی از دیداری شنیداری از جمله لوح فشرده، کاتالوگ، اسلاید، عکس، رسانه و... محدود نمایید. زبان: در این بخش می‌توانید جستجو را بر اساس زبان منبع (مثل فارسی، انگلیسی، عربی، فرانسه و...) محدود نمایید.

محدوده زمانی سال نشر: در این بخش می‌توانید مدارک را بر اساس سال انتشار آن در بازه زمانی مشخص "بزرگتر از، کوچکتر از، بین و برابر" محدود نمایید.

موجودی: در صورت انتخاب گزینه "موجودی" جستجوی خود را فقط به مدارکی که دارای نسخه فیزیکی می‌باشند محدود نمایید.

منابع دیجیتال: در صورت انتخاب گزینه "منابع دیجیتال" جستجوی خود را فقط به مدارکی که نسخه دیجیتال آنها در سیستم وجود دارند محدود نمایید.

جهت بازیابی و مدیریت جستجوهای قبلی، روی گزینه "تاریخچه جستجو" کلیک کنید. از کلید پاک کن برای پاک کردن اطلاعات مربوط به جستجوی قبلی استفاده کنید. در صورت استفاده از کلید پاک کن صفحه جستجو به حالت پیش فرض یا اولیه باز می گردد و کاربر می تواند جستجوی جدیدی را شروع نماید. در پایان روی کلید "جستجو"، کلیک کرده و نتایج جستجو را مشاهده نمایید.